

Az ápoltak tizenöt százaléka belehalna a költözködésbe

A törvény irreális várakozásokat ébresztett az egyházakban

— Az egyházi ingatlanok helyzetét rendező törvény olyan irreális várakozásokat ébresztett az egyházakban, amelyeket az ország költségvetése nem bír el — mondta el lapunknak Vég Gábor, a fővárosi közgyűlés ingatlanegyeztető bizottságának elnöke. Vég Gábor utalt arra is, hogy országosan csaknem 6500 igényt adtak be, viszont még mindig nem jött létre a kormány által életre hívandó egyeztetőbizottság.

Az egykor egyházi tulajdonban lévő ingatlanok helyzetének rendezése érdekében megalkotott törvény alapján Budapest területén a különböző egyházak a törvény hatálya alá eső ingatlanokra 463 igényt jelentettek be. A fővárosi önkormányzathoz eddig 45 igény érkezett — mondja Vég Gábor, a közgyűlés ingatlanegyeztető bizottságának elnöke. E területet az érintett szakbizottságokkal — egészségügyi, oktatási — együtt megkezdte a közvetlen tárgyalásokat az egyházak képviselőivel.

A törvény két lehetőséget biztosít a tulajdonrendezésre. Az önkormányzat és az egyház közvetlenül megállapodhat, aminek megkülső-sa esetén a kormány által életre hívandó egyeztetőbizottságnak kell döntenie. Vég ismeretei szerint a bizottság még nem alakult meg, ugyanis ide a főváros is jogosult egy képviselőt delegálni, ám erről mind-

eddig nem kaptak értesítést. A közvetlen tárgyalások tapasztalatai azt mutatják, hogy a törvény sok kérdést nyitva hagyott. Ezek közül a legjelentősebb, hogy nem számolt az ország teherbíró-képességével. Az egyházak országosan csaknem 6500 igényt adtak be, amelyek közül több száz esetében ez évi átadást kérnek, miközben mindössze egymilliárd forint különítettek el erre a célra az 1992-es költségvetésben. Mivel ez nem reprivatizációs törvény, nem helyezi vissza automatikusan a volt tulajdonost régi jogaiba, ehelyett a funkcionalitás elvét követi. Azaz az igénylő egyháznak nem csupán azt kell igazolnia, hogy 1948 után törvénytelenül vették el tőle az ingatlant, hanem meg kell jelölnie a feladatot is, amelyre kívánják. Ez lehet oktatás, nevelés, szociális ellátás vagy hitéleti tevékenység. A törvény szerint amennyiben az önkormány-

zat a tulajdonosa az adott épületnek, akkor teljes körű kártalanítás jár a részére. Ha kezelő, akkor az értéknövelő beruházásokért jár kompenzáció, ha pedig csupán használó — ami főleg műemléki épületeknél fordul elő —, akkor is gondoskodni kell a jelenlegi használó megfelelő elhelyezéséről. Amikor az önkormányzat a visszaigényelt épületben kötelezően előírt alapeladatot lát el, nem teheti meg felelősen, hogy állami kártérítés nélkül megegyezést kössön. Nem arról van tehát szó — állítja Vég —, hogy az önkormányzatok egyházellenesek, hanem arról, hogy például egy elmeszociális otthon, egy gimnáziumot, egy kollégiumot mindaddig nem adhatnak át, amíg megnyugtató módon nem gondoskadtak a jelenlegi használó megfelelő elhelyezéséről. Valójában mindig emberekről — és nem csupán épületekről — van szó. A törvény olyan

irreális várakozásokat ébresztett az egyházakban, amelyeket az ország költségvetése nem bír el. Teljesen érthető, ha egy szerzetesrend vissza szeretné kapni 800 éven át használt kolostort. Természetesen nem vállalhatja egyetlen egyházi vezető sem, hogy ő volt az, aki lemondott erről a tulajdonról. A törvényalkotónak kellett volna mindehhez a költségvetési hátteret biztosítani. Az egyházak felelőssége felkészülten átvenni a vállalt feladatot. A törvény azonban itt is kényszerhelyzetet teremtett, hiszen tíz évet ad a lebonyolításra. Hiába tudja az egyházi vezető, hogy tíz éven belül nem lesz képes egy nagy kolostort működtetni, mégis kénytelen ezen az időn belül benyújtani a kérelmét. A törvény lehetetlen helyzetbe hozta mind az egyházakat, mind az önkormányzatokat.

Az önkormányzatok akkor járnak el tisztességesen, ha elismerik az egyházi igények jogosságát, ugyanakkor csak megállapodástervezetet kötnek. Ezt a törvény lehetővé teszi. E szerződésben rögzítik: ha megtörténik a kártalanítás, illetve a megfelelő elhelyezés, azonnal átadják az ingatlant. Vég így látja, nem járható út az, hogy kártérítés előtt használatba

Egy a visszaigényelt épületek közül: a Mexikói Úti Mozsásjavitó Általános Iskola

adják az épületek egy részét. Több helyütt alakult ki olyan helyzet, hogy a tantermek egy részében világi önkormányzati iskola működik, más részükben pedig egyházi oktatás folyik. Áttekinthetetlen viszonyok jönnek így létre, és kérdésessé válhat a kártalanítás is. Ez hosszú távon egyik félnek sem érdeke.

Ugyancsak gondot okoz, hogy az ingatlanrendezési törvénnyel párhuzamosan nem született meg az egyházak finanszírozásáról szóló törvény, és emiatt nincsenek abban a helyzetben, hogy felelősen dönthessenek saját intézményeikről. Sem a szociális intézményeknél, sem az iskoláknál nem elegendő az állami normatíva a működtetéshez. Az önkormányzatok szinte mindenütt hozzáadnak saját forrásaikból ehhez a támogatáshoz, az egyházak azonban jelenleg ezt nem tudják megtenni. Van olyan elképzelés, hogy az önkormányzatok ugyanúgy támogassák az egyházi intézményeket, mint a sajátjaikat. Ez két oldalról is aggasztó. Ha az önkormányzat valahová pénzt ad, akkor valamiféle ellenőrzési és felelősségi jogot is követel magának. Ez nyilván sértené az egyházak autonómiáját. Az sem lenne megfelelő, ha évről évre kellene az önkormányzattól vagy az államtól pénzt kérniük intézményeik működtetésére. Így egyértelmű pénzügyi függésbe kerülne. A megoldást a nyugati finanszírozási gyakorlaton alapuló törvényi szabályozás jelentené, amely lehetővé tenné, hogy a

normatíván felüli költségeket az egyházfinanszírozási törvényből származó bevételeikkel egészítsék ki.

A főváros elmeszociális otthonainak többsége vidéken található, több száz kilométerre Budapesttől, főként régi kolostorépületekben. Az érintett rendek — jogszerűen, hiszen a törvény hatálya alá esnek — visszakérték ezeket az épületeket. Ugyanakkor semmiféle megoldás nincs még arra, hogy hová lehetne elhelyezni az otthonok lakóit, ugyanis az egyházak hitéleti tevékenységet kívánnak folytatni az épületekben. Még remény sincs arra, hogy a szükséges — milliárdos nagyságrendű — összeget a főváros az országos költségvetésből megkapná. A Zalaapátiban vagy a Búcsúszentlászlón működő elmeszociális otthonban több száz súlyos betegről van szó. A szakemberek szerint számukra bejáratatlan következményekkel járna a költözés. Van olyan vélemény, miszerint egy áttelepítés száz betegből tizenötnek akár a halálát is jelentheti. Zalaapátiban az intézmény mellett — vissza nem követelt telekre — olyan kiszolgálóegységek — például mosoda — létesültek, amelyekre a főváros százmilliót meghaladó összeget költött. Ha a tulajdonrendezés megtörténik, ott maradnak ezek a létesítmények az intézmények nélkül, melyek kiszolgálásért épültek. Műemléki épületek esetében nem jár kártérítés az értéknövelő beruházásért. A többségükben kis falvakban található otthonok

60—70 embernek is munkaalkalmat biztosítanak. Komoly feszültséget kelt a településeken a munkahelyek elvesztésének híre.

Szorító gond a kollégiumok esetében is az egyházi visszavétel igénye. Több ezer diák tanul, illetve lakik olyan intézményekben, amelyeket érint az egyházak igénye. A II. kerületi Bimbó úton működik a kiváló Ady Endre Szakkollégium, amit a református egyház kér vissza — nem kollégiumi célra. Az elhelyezési nehézségek mellett külön fájdalom, hogy ez esetben is egy jól funkcionáló intézményt kellene megszüntetni.

Ha a jelenlegi funkcióval együtt vesz át egy intézményt az egyház, az önkormányzatnak ki kell kérnie a tanterület, az érdekeképviselői szervezetek, a szülők véleményét. Nem biztos például, hogy minden szülő egyetért azzal, hogy gyermeke a továbbtanulást követően fenntartású és működtetésű kollégiumban lakjon. Az egyházak sok helyen még ebben az időn szerették volna átvenni az intézményeket. A főváros az eddig említett gondok miatt nem tudja elképzelni, hogy oktatási intézményt az 1992—1993-as tanévre át lehetne adni. Külön gondot jelentenek a szakközépiskolák, amelyek mellett gyakran tanműhelyek épültek. A IV. kerületi Főti úti Déri Miksa Szakközépiskolában, ahol villanyszerelőket képeznek, a tanműhelyt is érinti egy katolikus rend igénye.

• L. László János

A fővárosi önkormányzatokhoz eddig benyújtott egyházi ingatlanigények

I. Szabó Ilonka u. 2.—4.
Váci István Értékpapír, Építésgépezési és Értékpapír-Ípári Szakközépiskola és Kollégium
Kéri: esztergomi főegyházmegye

I. Donáti u. 46.
Mező Imre Középiskolai Kollégium
Kéri: esztergomi főegyházmegye

I. Krisztina krt. 59.
12. Sz. Dallos Ida Ipari és Kereskedelmi SZKI
Kéri: lazaristák

II. Bimbó u. 51.
Ady Endre Kollégium
Kéri: református egyház

IV. Sörétyvár u. 20. (Baross u. 72.)
Berzeviczy Gizella Közgazd. SZKI
Kéri: szalézák

IV. Főti út 35.
Déri Miksa SZMKI Kollégium és Tanműhely
Kéri: szalézák

V. Irányi u. 3., Molnár u. 4—6., Váci u. 47.
Postaforgalmi Szakközépiskola
Kéri: angoliskasszonyok

VI. Hegedű u. 1/B
Asztalos János Kollégium
Kéri: Páli Szent Vince Szeretet Leányai

VII. Izabella u. 1. (Rózsák tere 1.)
Pesti Barnabás Szakközépiskolához tartozik
Kéri: evangélikus egyház

VII. Wesselényi u. 44.
Tulajdonjogi bejegyzésről van szó, izraelita felekezet a kezelő jogot 1989-ben megkapta
Kéri: zsidó hitközség

XII. Zugligeri u. 73. (33.)
Szociális leánykollégium
Kéri: szegénygondozó nővérek

XIII. Huba u. 6., Huba u. 7
Rózsa Ferenc Vendéglátó-ipari SZKI
Kéri: Szalvató nővérek

XIV. Mexikói út 60.
Mozsásjavitó Általános Iskola és Diákotthon
Kéri: Zsidó Hitközségek Szövetsége

XV. Ady Endre u. 31—33.
Petőfi Sándor Közgazdasági SZKI
Kéri: pestújhelyi római katolikus közösség

XIX. Kisfaludy u. 32.
3. Sz. Műszaki Szakközépiskola kollégiumaként működik
Kéri: katolikus egyház

XX. Vörösmarty u. 30.
Varga J. Közgazdasági SZKI
Kéri: Jézus Isteni Szíve apácarend

XX. Kossuth u. 33. (—35.)
Bágy Ilona Szakközépiskola
Kéri: baptisták

XXI. Tánács M. u. 84.
A tulajdonjog rendezetlen, fogvatékosok gyermekintézménye
Kéri: székesfehérvári egyházmegye

IV. Árpád u. 199.
Bányai Júlia Ifjúsági Otthon és Szakiskola
Kéri: szalézák

VII. Damjanich u. 50.
Fiatalok utógondozó otthona
Kéri: esztergomi főegyházmegye

VIII. Horánszky u. 14.
Gyermek ámeneti otthon
Kéri: népléányok

XI. Ága u. 1—3.
Gyermekotthon
Kéri: ciszterciák

XII. Szarvas Gábor u. 50. — Gim u.
Intézet nevelt + hétközi beutalt lányok intézménye, belső iskolával
Kéri: angoliskasszonyok

II. Heinrich István u. 3.
Leváltár
Kéri: ferencesek

V. Királyi Pál u. 11
Szabó Ervin Könyvtár
Kéri: Zsidó Hitközségek Szövetsége

VII. Erzsébet krt. 26.
Hunnia mozi
Kéri: Zsidó Hitközségek Szövetsége

XIV. Cházár A. u. 4.
Sportmozgók
Kéri: domokosok

XIV. Angol u. 26.
Zugló mozi
Kéri: római katolikus egyház

XX. Sztálin u. 112.
Otthon mozi
Kéri: váci egyházmegye

Búcsúszentlászló, Arany János u. 15.
Elmeszociális otthon
Kéri: mariánus ferencesek

Zsira, Rákóczi u. 12.
Szakított (értelmi fogyatékos) szociális otthon
Kéri: legszembetűnőbb üdvözlők

Máriapócs, Kossuth tér 13.
Elmeszociális otthon
Kéri: baziliták

Polgárdi, külterület
Szociális otthon
Kéri: vizitációsok

I. Fő u. 41.
Szociális otthon
Kéri: Elisabethiane

XII. Zugligeri u. 60
Szociális otthon
Kéri: angoliskasszonyok

Zalaapát, X. Öhegy u. 11
Kéri: pannonhalmi bencés apátság

XIV. Bethesda u. 3—5. — Bethesda u. 10.
Gyermekotthon
Kéri: református egyház

XIV. Hungária krt. 167.
Uzsoki Kórház
Kéri: Zsidó Hitközségek Szövetsége

XIV. Amerikai út 57.
Országos Idegsebészeti Tudományos Intézet
Kéri: Zsidó Hitközségek Szövetsége

II. Ördögárok u. 5.
Gyermekotthon
Kéri: Szociális Testvérek Társasága

II. Széher u.
Kórház
Kéri: katolikus egyház

VIII. Kerepesi út 33.
Csecsemőotthon
Kéri: katolikus egyház

III. Kiscelli u. 79.
Fővárosi alapítású vállalat
Kéri: katolikus egyház

Ha a Vajdaságban is kirobbantják a háborút, a VMDK menekülésre szólít fel Nem fejeződik be egyhamar

Temerinben a múlt hét végén háromnapos ügyeletet tartottak a vajdasági szolgálatmegtagadók. Az Alba Kör, a magyarországi szolgálatmegtagadók szövetsége nevében kétféle küldetéses látogatta meg őket, hogy tolmácsolja a szervezet szolidaritását. Az Alba körösök fölkeresték a vajdasági szolgálat-megtagadók többi gyülekezőhelyét is.

Július 19-én részt vettek azon az újdívidi tanácskozáson, amelyen olasz, szerb, horvát, újdívidi és macedóniai nőmozgalmi és békemozgalmi aktivisták vitatták meg teendőiket. Egyikük, Sipos Veronika, az obecsei Békeliaga tagja elmondta: „1991 szeptember elején kezdődött el környékünkön az első mozgósítási hullám, ez ellen mi nők fellázdunk, és keresni kezdünk a kapcsolatok. Így találkoztunk a belgrádi Háborúellenes Központtal. Egész télen együtt dolgoztunk velük, majd a vajdasági Békeliaga megalakulásakor hozzájuk csatlakoztunk. Követeljük a mozgósítási parancs visszavonását, a frontra vittek hazahozatását és a külföldre menekültek büntetlen hazatérésének biztosítását, jogi úton segítjük a szolgálatmegtagadókat az ellenük indított eljárások során.”

A macedóniai békeaktivista nők arról beszéltek, mindig is azért harcoltak, hogy országuk békésen váljon ki Jugoszláviából, és a többnemzeti-ségű Macedónia egy napon az Európai Közösség tagjává válhasson.

„A háborús pszichózis és a pszichológiai terror elől külföldre mene-

kültk száma a vajdasági magyarok között mintegy 25 000-re tehető, de egész Szerbiából már legalább 200 000 ember menekült el” — mondta Balla Lajos László, az orrom-hegyesi szolgálatmegtagadók által létrehozott „szellemi köztársaság” egyik alapító tagja. A „szellemi köztársaság” 1992. május 10-e óta folyamatosan fogadja a szolgálatmegtagadókat a volt Jugoszlávia minden részéből.

Balla Lajos László szerint: „A jugoszláv hadsereg tisztikarának 60-80 százaléka szerb nemzetiségű. A néphadsereg szétesési folyamata 1991 májusában kezdődött el, mikor lőni kezdtek a szlovéniai városokat, hogy a köztársaság kiszakadását meggátolják. A katonai szolgálat megtagadása Jugoszláviában itt és ekkor kezdődött el: létrehozták a területi és polgári védelmi funkciókat ellátó Szlovén Nemzeti Gárdát, s egy hét alatt kiszorították Szlovéniából a jól felfegyverzett jugoszláv néphadsereget. A szerbhatalon logikája szerint egyébként erőszakkal kellett volna eltávolítani a nem szerbek lakta Szlovéniát az államszövetségből ahhoz, hogy létrehozzák Nagy-Szerbiát.

A horvátországiak is ekkortájt — 1991 nyarától — kezdték megtagadni a szövetségi hadseregben való részvételt, rövidesen már az albánok is úgyigény tettek. Ez volt az az időszak, amikor a jugoszláv néphadsereg egymegzéttségűvé, tehát szerb-bé alakult. Amikor 1991 decemberében az a hadsereg Horvátországból a

nemzetközi nyomásra kivonulni kényszerült és átment Boszniába, a bosnyákok önvédelemből létrehozták saját hadseregeiket. Boszniában a nemzeti hadsereg muzulmán, de van a boszniai horvátoknak is hadseregeik.

A szerb hadsereg területeket foglalt el az ottani önálló szerb köztársaság számára, egy olyan harmadik Jugoszlávia hadserege nevében, mely valójában nem is létezik.”

Bosznia-Hercegovinában a felsorolt fegyveres erők mellett még számtalan, senki által sem ellenőrzött ki-tesebb szabadcsapat is működik, amelyeket viszont valakik ellátnak fegyverrel és lőszerez.

Ágoston András, a Vajdasági Magyarok Demokratikus Közösségének elnöke, aki — mint Temerinben mondta — szükség esetén háza kertjét is felajánlja a szolgálatmegtagadóknak, úgy véli, hogy a polgárháború a vajdasági magyarságot különösen sújtja, mert egyrészt számáránál nagyobb mértékben mozgósítják (Szerbia lakosságának csupán három százaléka magyar, viszont a mozgósítottaknak 12-13 százaléka); másrészt a mozgósítások elől körülbelül 25 000 vajdasági fiatal menekült el, ők képviselik a műszaki értelmiséget; harmadrészt a szerb sajtó igen erős háborús propágandát fejt ki, mely az egész szerbseget igazságtalanul a vajdasági magyarok ellen hangolja.

„Mi kezdettől fogva a polgárháború ellen léptünk fel, és az utóbbi

néhány hónapban felkértük a vajdasági magyarokat, hogy ne tegyenek eleget a behívóparancsoknak, mert az összeegyeztethetetlen a jogállamiság követelményeivel. Mi úgy véljük, hogy ha államunkat támadás érné, azt meg kellene védenünk, de más állam elleni agresszióban nem veszünk részt.”

Kérdésemre, hogy hosszú lesz-e még a háború, ezt a választ kaptam: „Annak idején meggyőződésünk volt, hogy nem lesz háború, és mégis lett. Most úgy érzem, hogy nem fog egyhamar befejeződni. Nem feltétlenül szükséges, hogy a külföldi beavatkozás fegyveres legyen. Az viszont nagyon fontos lenne, hogy a nemzetközi nyomás lehetővé tegye, hogy előbb a nehézfégyverzetet szolgáltassák be, majd a hadsereg is letegye a fegyvert. A gazdasági szankciók talán csak hosszabb távon járhatnak eredménytel.”

Amennyiben a Vajdaságban is fegyveres konfliktus robbanna ki — mondja Ágoston András —, mi fel-szólítanánk a lakosságot, hogy me-neküljön, és ez esetben egy hét alatt mintegy 100-150 ezer vajdasági magyar menekülne Magyarországra. Mi itt maradunk, és reméljük, hogy erő-sebbek leszünk azoknál, akik hábo-rút akarnak, hiszen a legvadabb erő-szak alkalmazása mellett is mindig maradnak rések, ahol politikai ak-ciókkal eredményeket lehet elérni — hangsúlyozta a VMDK elnöke.

• Kiss Margit Rita

VOLÁNBUSZSAL AZ OLIMPIÁRA. ÉRDEKLŐD!

SPORT

Városokban rendeznek. Az a járdaszegély „Barcelona”

1 nap múlva

Kiss Margit Rita